

*Земзююлін Іван Артурович,
аспірант кафедри філософії,
соціальних та політичних наук,
Черкаський національний університет
ім. Б. Хмельницького (м. Черкаси, Україна)*

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЗАСІБ ПОШУКУ СПІЛЬНОСТІ МІЖ НАРОДАМИ ТА КРАЇНАМИ, ЯКІ ІСНУЮТЬ У РІЗНИХ СФЕРАХ

Культурна дипломатія є особливою сферою дипломатичної діяльності, що використовує культуру як інструмент і засіб досягнення цілей зовнішньої політики. У практичному вимірі вона передбачає встановлення більш змістовних і динамічних міжнародних зв'язків, ніж традиційна дипломатія. Серед сучасних прикладів – діяльність українських культурних представництв за кордоном, покликаних забезпечити присутність України та української культури в інформаційному просторі інших держав, створити надійне підґрунтя для регулярних культурних обмінів тощо [1].

Культурна дипломатія служить потужним інструментом налагодження взаєморозуміння та співпраці між народами, особливо в Європі, де історичні, культурні та соціальні зв'язки мають глибоке коріння. Вона сприяє формуванню спільного простору довіри, що охоплює різні сфери – від освіти до економіки.

Серед сучасних засобів, що сприяють пошуку спільних цінностей між європейськими народами, важливу роль відіграють освітні ініціативи, зокрема програма Erasmus+, яка дозволяє студентам і викладачам з різних країн

обмінюватися знаннями та досвідом. Це сприяє взаєморозумінню та формуванню спільного ціннісного простору, що ґрунтується на усвідомленому знанні та світоглядних концепціях (<https://journals.umcs.pl/>).

Яскравим прикладом також є діяльність таких інституцій, як Гете-Інститут, Британська Рада, Польський Інститут, Інститут Сервантеса та ін., які ефективно реалізують культурну дипломатію через мову та культурну промоцію своїх країн. Законом Франції про міжнародні відносини від 27 липня 2010 року було створено Французький Інститут. Загальна кількість його установ у світі –101. Крім нього, функціонують 161 офіс служби культурної співпраці та 445 товариств «Альянс Франсез». Щороку за кордоном відбувається близько 50 000 культурних заходів, що знайомлять світ із творчістю французьких митців. На міжнародному рівні французька культурна політика зосереджена на трьох пріоритетах: поширення сучасного мистецтва в усіх його формах, промоція французької культури та культурного розмаїття, а також зміцнення професійного потенціалу й мистецьких зв'язків [2].

Найбільш популярними формами культурної дипломатії залишаються організація міжнародних фестивалів, виставок і концертів за участю митців з різних країн, що сприяє обміну культурними надбаннями та зміцненню міжкультурних зв'язків. Також актуальною є співпраця у сфері збереження культурної спадщини, що включає спільні проекти з охорони та популяризації культурних цінностей – реставрацію історичних пам'яток, обміни музейними експозиціями тощо. Такі ініціативи підкреслюють спільні історичні корені та зміцнюють міжнародне партнерство. Директорка Литовського інституту культури Юлія Реклайте зазначає: «Ми маємо потребу в діалозі, щоб краще розуміти глобальні процеси, в яких ми живемо. Нам необхідно думати про культуру як про частину оборони, щоб захистити ті цінності, за які ми боремося, і зрозуміти ці ключові моменти» [3].

Особливої ваги культурна дипломатія набуває в періоди криз, політичної напруги або конфліктів – вона може слугувати каналом для збереження діалогу та взаєморозуміння, підтримки мирних ініціатив і сприяння примиренню. Показовим є приклад Франції та Німеччини: після Другої світової війни ці країни активно використовували культурну дипломатію для налагодження нових відносин – через студентські обміни, спільні культурні заходи тощо.

Для ефективного впровадження культурної дипломатії необхідна інституційна підтримка. Структури Європейського Союзу активно підтримують культурні ініціативи, спрямовані на зміцнення європейської ідентичності та міжкультурного діалогу. Серед них: Генеральний директорат з питань освіти, молоді, спорту та культури (DG EAC), програма «Креативна Європа» (Creative

Europe), програма «Горизонт Європа» (Horizon Europe), ініціатива «Новий європейський Баугауз» (New European Bauhaus) тощо [4].

Дієвим прикладом сучасної співпраці став п'ятий Міжнародний форум культурної дипломатії, який відбувся в Києві у жовтні 2024 року. Це щорічна професійна конференція, яка об'єднує провідних експертів з України та інших країн для обговорення ідей, практик, викликів і перспектив міжнародної культурної дипломатії.

Українські та міжнародні експерти обговорювали поточні виклики і можливості для культурної дипломатії в умовах глобальних змін, методи деколонізації культури та боротьбу з дезінформацією. Під час виступу директорка Директорату Європейської Комісії з питань освіти, молоді, спорту та культури Піа Аренкілде Гансен наголосила: «Спільний європейський культурний простір є важливим елементом, який підкреслює нашу різноманітність. Україна визначає свою силу в цьому різноманітті, адже українська спадщина є спільною спадщиною для всього ЄС. Українська культура визнана у всьому світі, тому підтримка її стійкості стала керівним принципом діяльності ЄС. Культура не може робити внесок у стійкість, якщо сама не є стійкою».

Заступниця Міністра культури та інформаційної політики України з питань цифрового розвитку Анастасія Бондар у своїй доповіді підкреслила: «В Україні триває війна не за територію, а за культуру й ідентичність. І питання в тому, наскільки європейські країни готові переосмислити роль культури у своїх державах. Наразі всім нам потрібно усвідомити, наскільки культура є частиною національної безпеки. Щоб підняти її значення на найвищий рівень сприйняття серед громадян, необхідно об'єднати зусилля та належно оцінити її важливість» [3].

Отже, культурна дипломатія є сферою, яку необхідно враховувати при формуванні державних стратегій. Вона створює простір для спільної дії, екологію комунікації між митцями й державою, є ефективним засобом досягнення взаєморозуміння, довіри та співпраці між народами. Культурна дипломатія допомагає долати бар'єри й стереотипи, відкриваючи нові можливості для партнерства та спільного розвитку в європейському контексті.

Література:

1. Національний інститут стратегічних досліджень. (2014). *Оптимізація посилення культурної присутності України в Європі: аналітична записка*. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/optimizaciya-posilennya-kulturnoi-prisutnosti-ukraini-v-evropi>
2. Institut Français d'Ukraine. (n.d.). *Програмування заходів*. URL: <https://institutfrancais-ukraine.com/programmation>
3. Український інститут. (2024). *Міжнародний форум культурної дипломатії 2024*. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/international-cultural-diplomacy-forum-2024/>
4. Міністерство культури та інформаційної політики України. (n.d.). *Європейська інтеграція*. URL: <https://mcsc.gov.ua/mizhnarodna-spivpratsia/yevropeyska-intehratsiia/>

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.